

Гольтерова Т.А., Обухова Н.В., Масс О.М.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури
(вул. Сумська, 40, Харків, 61002, Україна; e-mail: golterova@ukr.net)*

РОЛЬ КЛАСУ НАСЛІДКІВ (ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ) У СФЕРІ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Впровадження в будівельній галузі України європейських принципів технічного регулювання зумовило введення поняття «клас наслідків (відповідальності) об'єктів будівництва». У статті розглянуто питання законодавчого регулювання у сфері містобудівної діяльності пов'язані з віднесенням об'єктів будівництва до певного класу наслідків.

Ключові слова: клас наслідків (відповідальності); об'єкт будівництва; можлива небезпека; незначні наслідки; середні наслідки; значні наслідки; стадії проектування; дозвільна система; експертиза проектів; ліцензування; містобудівна діяльність.

Інтеграція економіки України в економіку розвинутих європейських країн вимагає єдиних підходів до питань технічного регулювання будівельної діяльності. Практика організації будівництва свідчить про необхідність більш глибокого вивчення питань, пов'язаних з якістю, забезпеченням надійності, конструктивної безпеки і безпечної експлуатації зведених об'єктів будівництва. Державними будівельними нормами (ДБН) [1] визначено характеристики можливих наслідків від відмови будівель, споруд, лінійних об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури (стан об'єкта, при якому неможливо використовувати його або складову частину за функціональним призначенням).

У вересні 2013 року введено в дію національний стандарт ДСТУ-Н Б В.1.2-16: 2013 [2], який встановлює вимоги і рекомендації щодо визначення класу наслідків (відповідальності) об'єктів будівництва.

Клас наслідків (відповідальності) використовують для забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд, лінійних об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, а також будівельних конструкцій та основ.

Відповідно стандарту [2], клас наслідків (відповідальності) визначають для кожного будинку, будівлі, споруди або лінійного об'єкта інженерно-транспортної інфраструк-

тури окремо і встановлюють по вищій характеристиці можливих наслідків, отриманих за результатами розрахунків. Для підвищення безпеки і надійності об'єкта будівництва попередньо визначений клас наслідків (відповідальності) може бути уточнений замовником і проектувальником.

Характеристики можливих наслідків є підставою для класифікації об'єктів будівництва за трьома класами наслідків (відповідальності) - СС1 (незначні), СС2 (середні) і СС3 (значні), як і в більшості країн Європи.

Клас наслідків (відповідальності) об'єкта будівництва визначають за такими ознаками:

- можлива небезпека для здоров'я і життя людей, які постійно перебувають на об'єкті;
- можлива небезпека для здоров'я і життя людей, які періодично перебувають на об'єкті;
- можлива небезпека для здоров'я і життя людей, які перебувають зовні об'єкта;
- обсяг можливого економічного збитку;
- можливість втрати об'єктів культурної спадщини;
- можливість припинення функціонування об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури.

Наведені характеристики є загальними і обов'язковими для об'єктів будівництва різного функціонального призначення. Приклади розрахунку класу наслідків (відповідальності) об'єктів будівництва наведені в Додатку В до ДСТУ [2].

При підрахунку кількості осіб, яким може загрозувати небезпека для життя чи здоров'я, вважають, що на об'єкті постійно перебувають люди, якщо вони знаходяться там більше восьми годин на добу, але не менше 150 днів у році (в середньому не менше 1200 годин на рік).

Незалежно від класифікації за вказаними ознаками, для об'єктів підвищеної небезпеки, ідентифікованих згідно Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» [4], слід встановлювати клас наслідків (відповідальності) не менше ніж СС3. Для об'єктів цивільної оборони також приймається клас наслідків СС3. Для вбудованих протирадіаційних укриттів цивільної оборони клас наслідків (відповідальності) визначається як для всієї будівлі або споруди, а для окремо розташованих - на загальних умовах.

Залежно від класу наслідків при розрахунку конструкцій застосовується коефіцієнт надійності (γ_n), який визначається відповідно до таблиці 5 ДБН [1] і становить від 0,95 до 1,25.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення містобудівної діяльності» [7], який набрав чинності в першій декаді червня поточного року, зазначено, що до незначних наслідків (СС1) не можуть бути віднесені об'єкти, характеристики можливих наслідків від відмови яких перевищують:

- рівень можливої небезпеки для здоров'я і життя людей, які постійно перебувають на об'єкті - 50 осіб;
- рівень можливої небезпеки для здоров'я і життя людей, які періодично перебувають на об'єкті - 100 осіб;
- рівень матеріальних збитків або соціальних втрат, пов'язаних з припиненням експлуатації або з втратою цілісності об'єкта - 2500 мінімальних заробітних плат.

Також, до класу наслідків СС1 не належать:

- пам'ятки культурної спадщини національного та місцевого значення, ідентифіковані відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини» [8];
- об'єкти, нове будівництво яких здійснюється в охоронній зоні пам'яток культурної спадщини (розміри охоронної зони не можуть бути менше двох горизонтальних або двох вертикальних розмірів пам'ятника);
- об'єкти підвищеної небезпеки, ідентифіковані відповідно Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»;
- житлові будинки понад чотириох поверхів.

До значних наслідків (СС3) відносяться такі об'єкти:

- пам'ятки культурної спадщини національного та місцевого значення, ідентифіковані відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини»;
- об'єкти підвищеної небезпеки, ідентифіковані відповідно Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»;
- житлові, цивільні або багатофункціональні будівлі висотою понад 100 метрів і / або з рівнем можливої небезпеки для здоров'я і життя людей понад 400 осіб, які постійно перебувають на об'єкті.

Віднесення об'єкта до певного класу наслідків (відповідальності) здійснюється проектною організацією за погодженням із замовником будівництва. Об'єкту присвоюється найвищий клас по одному з критеріїв, наведених вище. Клас наслідків (відповідальності) об'єкта будівництва вказують в завданні на проектування та використовують для визначення стадійності проектування [7].

Для об'єктів невиробничого призначення склад проектної документації (кількість стадій проектування) приймається:

- для об'єктів, що належать за класом наслідків (відповідальності) до значних наслідків (СС3) - три стадії: ескізний проект (ЕП) або за рішенням замовника техніко-економічне обґрунтування інвестицій (ТЕО), проект (П), робоча документація (Р);

- для об'єктів, що належать за класом наслідків (відповідальності) до середніх наслідків (СС2) - дві стадії (П, Р) або три (ЕП, П, Р), за відповідним обґрунтованим рішенням замовника замість ЕП може розроблятися стадія ТЕО;

- для об'єктів, що належать за класом наслідків (відповідальності) до незначних наслідків (СС1) - одна стадія робочий проект (РП) або дві стадії (ЕП, РП).

Стадії проектування для об'єктів виробничого призначення:

- для об'єктів, що належать за класом наслідків (відповідальності) до значних наслідків (СС3) - три стадії (ТЕО, П, Р);

- для об'єктів, що належать за класом наслідків (відповідальності) до середніх наслідків (СС2) - дві стадії (П, Р) або три (ТЕО, П, Р);

- для об'єктів, що належать за класом наслідків (відповідальності) до незначних наслідків (СС1) - одна стадія робочий проект (РП) або дві стадії: техніко-економічні розрахунки (ТЕР), РП.

Правильність визначення класу наслідків (відповідальності) перевіряється під час проведення експертизи проектів, якщо здійснення такої є обов'язковим.

Законом [7] для об'єктів із середнім класом наслідків СС2 і значними наслідками СС3 передбачено отримання дозволу на виконання будівельних робіт та прийняття в експлуатацію на підставі сертифіката. Для об'єктів з незначними наслідками СС1 виконання будівельних робіт має здійснюватися на підставі повідомлення.

Всі об'єкти, які відносяться до середніх і значних наслідків підлягають обов'язковій експертизі щодо додержання нормативів з питань санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, міцності, надійності, довговічності будинків і споруд, їх експлуатаційної безпеки та інженерного забезпечення, у тому числі щодо додер-

жання нормативів з питань створення безпешкожного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення. Роботи зі зведення об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками підлягають ліцензуванню [7].

Право на виконання підготовчих і будівельних робіт на об'єктах будівництва, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, підключення об'єкта будівництва до інженерних мереж та споруд надається замовнику та підряднику після отримання дозволу на виконання будівельних робіт [7].

Прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, здійснюється на підставі акта готовності об'єкта до експлуатації шляхом видачі органами державного архітектурно-будівельного контролю сертифіката у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Національним стандартом ДСТУ Б Д.1.1-1: 2013 регламентується порядок визначення вартості будівництва, а основні правила визначення вартості проектних, вишукувальних та науково-проектних робіт на будівництво, а також експертизи проектної документації на будівництво об'єктів, що реалізуються на території України встановлено ДСТУ Б Д.1.1-7:2013. Положення вказаних ДСТУ передбачають залежність окремих складових вартості будівництва від категорії складності об'єкта, які відмінено прийнятим Законом [7]. Тому, Мінрегіонбудом України надані роз'яснення щодо застосування цих нормативних документів з урахуванням положень Закону.

Наприклад, усереднений показник вартості проектних робіт відповідно Додатку А до ДСТУ Б Д.1.1-7:2013, приймається:

- для об'єктів, що належать за класом наслідків (відповідальності) до значних наслідків (СС3), - за показниками, наведеними для V категорії складності об'єктів;

- для об'єктів, що належать за класом наслідків (відповідальності) до середніх наслідків (СС2), - за показниками, наведеними для IV категорії складності об'єктів;

- для об'єктів, що належать за класом наслідків (відповідальності) до незначних наслідків (СС1), - за показниками, наведеними для II категорії складності об'єктів.

Таким чином, з прийняттям Закону [7] значно зростає роль класу наслідків (відповідальності) об'єктів будівництва, що дозволяє вирішити ряд проблемних питань у сфері містобудівної діяльності:

- перехід від треступеневої дозвільної системи (повідомлення, декларація, дозвіл) до двоступеневої за європейськими принципами (повідомлення, дозвіл);

- будівництво значної частини об'єктів (приблизно 80% відносяться до класу наслідків СС1) буде здійснюватися на підставі повідомлення, що максимально спрощує процедуру отримання дозволу на виконання будівельних робіт;

- отримання дозволу на зведення об'єктів з середніми і значними наслідками (СС2 і СС3), що є гарантією законності будівництва, зменшення кількості будівельних афер, захисту інтересів інвесторів, обліку забудовниками потреби в об'єктах соціально-побутового призначення, надходження коштів до місцевих бюджетів від сплати пайового участі [9];

- обов'язкова експертиза проектів будівництва об'єктів з класом наслідків СС2 і СС3 (середні і великі) і ліцензування видів господарської діяльності з будівництва цих об'єктів сприяє підвищенню якості проектних рішень, будівельно-монтажних робіт і безпечної експлуатації зведених об'єктів будівництва;

- передбачається збільшення штрафних санкцій за порушення у сфері містобудівної діяльності, що позитивно вплине на дотри-

мання суб'єктами містобудування вимог містобудівного законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил під час виконання підготовчих і будівельних робіт [10].

ЛІТЕРАТУРА:

1. ДБН В.1.2-14-2009 Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд, будівельних конструкцій та основ.
2. ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва.
3. Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності».
4. Закон України від 18.01.2001 № 2445-III «Про об'єкти підвищеної небезпеки».
5. Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва, як підгрунтя для розрахунку окремих складових кошторисної вартості // Ціноутворення у будівництві. -2016.- №1, с.29-33.
6. ДБН А.2.2-3-2014 Склад та зміст проектної документації на будівництво об'єктів
7. Закон України від 17.01.2017 №1817- VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення містобудівної діяльності».
8. Закон України від 08.06.2000 № 1805-III «Про охорону культурної спадщини».
9. Вісник Держархбудінспекції України / №3, 2016, с.6-7.
10. Реформування дозвільної системи у сфері будівництва як засіб ефективної боротьби з незаконними забудовами. Вісник Держархбудінспекції України / №1, 2017, с.11-13.

Гольтерова Т.А., Обухова Н.В., Масс Е.Н. РОЛЬ КЛАССА ПОСЛЕДСТВИЙ (ОТВЕТСТВЕННОСТИ) В СФЕРЕ ГРАДОСТРОИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. Внедрение в строительной отрасли европейских принципов технического регулирования обусловило введение понятия «класс последствий (ответственности) объектов строительства». В статье рассмотрены вопросы законодательного регулирования в сфере градостроительной деятельности связанные с отнесением объектов строительства к определенному классу последствий.

Ключевые слова: класс последствий (ответственности); объект строительства; возможная опасность; незначительные последствия; средние последствия; значительные последствия; стадии проектирования; разрешительная система; экспертиза проектов; лицензирование; градостроительная деятельность.

Golterova T.A., Obukhova N.V., Mass O.M. THE ROLE OF THE CONCEPT CLASS (RESPONSIBILITY) IN THE FIELD OF CITY-BUILDING ACTIVITIES. Implementation in the construction

industry of European principles of technical regulation has led to the introduction of the concept of "class of consequences (liability) of construction projects." The article deals with the issues of legislative regulation in the field of urban development related to assigning construction objects to a certain class of consequences.

Keywords: class of consequences (responsibility); object of construction; possible danger; insignificant effects; average effects; significant consequences; design stage; permit system; project expertise; licensing; town-planning activity.

УДК 368.1:69.057

Новобранов В.М., Жиликова Г.С., Братішко С.М.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури
(вул. Сумська, 40, Харків, 61002, Україна; e-mail: golterova@ukr.net)*

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВИБОРУ ДІЛОВОГО ПАРТНЕРА ПРИ ОРІЄНТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ НА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РИНОК

Розглядаються основні напрямки вибору ділового партнера та потенціального співробітництва з підприємствами держав Євросоюзу, створення спільних підприємств, взаємодії з партнерами, практичні аспекти передачі окремих ланок загального логістичного ланцюгу. Аналізуються можливості пристосування існуючих можливостей логістичного ланцюгу для досягнення мети дослідження. Виділяються питання: вибору критеріїв, узгодження цілей, аналізу партнерів, форм ділового співробітництва та інші.

Ключові слова: партнерство, співробітництво, маркетинг, дистрибуторська угода, ліцензія, ділова репутація.

Критерії вибору. Вибір партнерів для різних видів діяльності має свої особливості, але все-таки існують загальні принципи, що застосовних до більшості ситуацій.

Насамперед дуже важливо, щоб обрана фірма мала досвідчений персонал, що знає особливості роботи на своєму ринку.

Передбачуваний партнер повинен мати можливість виконати дослідження місцевого ринку, знати особливості роботи з місцевими банками, фірмами і консультантами. Можливий моментом є гарний зв'язок з партнером і можливість одержання регулярних звітів.

Очевидно, що партнер повинний мати ресурси (штат співробітників, устаткування, кваліфікований управлінський персонал і т.д.), достатні для того, щоб співробітничати з вами в рішенні спільних задач.

Важливим критерієм вибору є передісторія фірми (досягнуті успіхи, ділова репутація).

Ідеальні партнери повинні доповнювати один одного. Партнер, один представляє винаходу, іншої фінансує виробництва, третій проводить маркетинг і просування товару на ринку.

Алгоритм пошуку й узгодження цілей. Західні банки, торговельні палати й асоціації можуть надати істотну допомогу в пошуках ділового партнера в Західній Європі. Крім того підприємства може допомогти Європейська комісія з ділового співробітництва. (European Community's' Business Cooperation Network).